ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 5.7.2019 г.
COM(2019) 322 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Тринадесети годишен доклад за 2018 г. относно изпълнението на помощта от Общността съгласно Регламент (ЕО) № 389/2006 на Съвета от 27 февруари 2006 г. за създаване на инструмент за финансова подкрепа с цел насърчаване на икономическото развитие на общността на кипърските турци

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Тринадесети годишен доклад за 2018 г. относно изпълнението на помощта от Общността съгласно Регламент (ЕО) № 389/2006 на Съвета от 27 февруари 2006 г. за създаване на инструмент за финансова подкрепа с цел насърчаване на икономическото развитие на общността на кипърските турци

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Регламент (ЕО) № 389/2006 на Съвета[1] („Регламентът относно помощта“) представлява основата за предоставянето на помощ на общността на кипърските турци (ОКТ). В него е предвидено изискването за ежегодно докладване пред Съвета и пред Европейския парламент. Настоящият доклад обхваща 2018 г.

2. ПРОГРАМИРАНЕ НА ПОМОЩТА

Между 2006 г. и края на 2018 г. за действия по Регламента относно помощта бяха програмирани средства в размер на 520 милиона евро. Поетото през октомври 2018 г. задължение по годишната програма за действие за 2018 г. беше в размер на 34,5 милиона евро[2]. Многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2014—2020 г. предоставя на програмата многогодишна перспектива посредством разпоредба за стабилно финансиране на годишна основа. Програмата за помощ обаче е с временен характер, като целта ѝ е да се подпомогне обединението на Кипър, и както в Регламента относно помощта, така и в Регламент № 1311/2013 на Съвета[3] за определяне на многогодишната финансова рамка (МФР) се предвижда възможност за преразглеждане в случай на обединение.

3. МЕХАНИЗМИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ

Програмата се изпълнява в частите на Република Кипър, в които правителството на Република Кипър не упражнява ефективен контрол, а прилагането на достиженията на правото на ЕС е временно преустановено по силата на Протокол 10 към Договора за присъединяване. Помощта се изпълнява основно чрез пряко управление от страна на Европейската комисия, но някои проекти се управляват непряко от Програмата на ООН за развитие (ПРООН), Европейската банка за възстановяване и развитие (ЕБВР), Британския съвет или публичната организация Northern Ireland Co-operation Overseas (NI-CO).

Комисията работи в единствен по рода си политически, правен и дипломатически контекст. За изпълнението на програмата са необходими *ad hoc* договорености, като същевременно се спазват принципите на добро финансово управление. При нормални обстоятелства в програмите за подпомагане, финансирани от ЕС, споразуменията с правителство бенефициер представляват правната рамка за помощта за развитие. Такива споразумения обаче не могат да бъдат сключени за помощта за общността на кипърските турци. Управлението и намаляването на присъщия риск са част от отговорността на Комисията и приетите мерки включват интензивен мониторинг на договорите и предоставяне на подкрепа за бенефициерите,

[1] ОВ L 65, 7.3.2006 г., стр. 5.
[2] Решение C(2018) 6695 на Комисията.
[3] ОВ L 347, 2.12.2013 г., стр. 884.

преразгледани условия на плащане и внимателен подход към използването на банкови гаранции. Помощта включва значителни по размер безвъзмездни средства, чието управление изисква много ресурси.

За да се гарантира успешното и устойчивото изпълнение при тези условия, общността на кипърските турци трябва да се ангажира в максимална степен с подготовката за прилагането на достиженията на правото на ЕС след уреждането на кипърския въпрос.

Програмният екип извършва дейност чрез Службата за подпомагане на програмата на ЕС (EUPSO), разположена в северната част на Никозия. Представителството на Комисията в Кипър също така е домакин на срещи, семинари и пресконференции и предоставя на кипърската общественост на целия остров информация, включително относно програмата за помощ. Освен това информационният център на ЕС, финансиран по програмата за помощ, провежда редица комуникационни действия и действията за повишаване на видимостта, като предоставя информация за политиките, приоритетите и действията на ЕС в подкрепа на общността на кипърските турци и популяризира европейската култура.

4. ИЗПЪЛНЕНИЕ ПРЕЗ ОТЧЕТНИЯ ПЕРИОД

4.1. Общ преглед

Комисията продължава да прилага Регламента относно помощта, придържайки се към общата цел за подпомагане на обединението. Комисията има готовност да адаптира програмата в резултат на всяка договореност, постигната по време на преговорите за уреждане на кипърския въпрос.

Действията, предприети през 2018 г., включваха продължаването на редица вече започнали и успешни проекти, като например стипендиите на ЕС и мерките за изграждане на доверие в подкрепа на Комитета за безследно изчезналите лица (КБИЛ) и Техническия комитет за опазване на културното наследство (ТКОКН).

Помощта, предоставена за ключови икономически сектори, които се подготвят за уреждането на кипърския въпрос, беше засилена чрез проекти за развитието на частния сектор и селските райони, както и развитието на човешките ресурси. Продължиха усилията за постигане на съществени подобрения в областта на ликвидирането на болестите по животните и безопасността на храните.

Все още се наблюдават значителни пропуски по отношение на капацитета на бенефициерите да прилагат ефективно достиженията на правото на ЕС след цялостно уреждане на кипърския въпрос, а одобряването на голям брой законодателни текстове все още не е приключило. Въпреки това общността на кипърските турци има по-ясна представа за предизвикателствата, свързани с прилагането на законодателните текстове, които са в съответствие със стандартите на ЕС.

Предоставянето на безвъзмездни средства продължава да бъде ключов елемент на програмата. По отношение на програмата за стипендиите Комисията продължи да прибягва до възлагане на дейности на външни изпълнители, за да гарантира, че безвъзмездните средства достигат до бенефициерите своевременно и ефективно.

Освен това от 2008 г. насам Звеното за управление на проекти (ЗУП), създадено с договор за предоставяне на техническа помощ, предоставя услуги в подкрепа на изпълнението на схемите за предоставяне на безвъзмездни средства. ЗУП, преименувано през 2018 г. на Екип за подкрепа във връзка с безвъзмездните средства (ЕПБС), продължава да предлага ценна помощ на Комисията, която се изразява в повишена ефективност и увереност в оперативното управление, изпълнението и мониторинга на схемите за безвъзмездни средства.

Продължава да е проблем изграждането на канализационната мрежа на Фамагуста, договорът за което беше прекратен от Комисията през декември 2013 г. Спорът с предишния изпълнител беше отнесен до арбитраж, тъй като всички възможни варианти за уреждане на спора по взаимно съгласие бяха изчерпани. Успоредно с това през 2018 г. беше стартирана свързаната обществена поръчка за ремонтни работи.

В края на годината по програмата се изпълняваха общо 206 договора.

4.2. Напредък по цели

Общата цел на програмата за помощ е да се подпомогне обединението на Кипър чрез насърчаване на икономическото развитие на общността на кипърските турци, като се обръща особено внимание на икономическата интеграция на острова, на подобряването на контактите между двете общности и с Европейския съюз и на подготовката за прилагането на достиженията на правото на ЕС.

Дейностите, предприети по всяка от целите на Регламента относно помощта през 2018 г., бяха следните:

4.2.1. Цел 1: Развитие и преструктуриране на инфраструктурата

През декември 2018 г. беше подписано споразумение за финансов принос с Програмата на ООН за развитие за изпълнението на новия инструмент за местна инфраструктура (LIF). Инструментът е разработен като прозрачен механизъм за насочване на приоритетни инфраструктурни инвестиции по линия на програмата за помощ. Споразумението за финансов принос е за стойност 17,7 милиона евро за тригодишен период.

Целта на инструмента е да се предостави подкрепа за определянето, проучването, разработването, възлагането чрез обществени поръчки и физическото осъществяване на важни местни инфраструктурни инвестиции. Проектите ще се избират чрез редовни покани за изразяване на интерес към местни бенефициери. Следният примерен съкратен списък включва готови за изпълнение проекти от началото на 2019 г. нататък:

- проект за рехабилитация на река Педиеос/Канлъдере;
- извеждане от експлоатация на старата пречиствателна станция за отпадъчни води (ПСОВ) в Никозия;
- разширяване на ПСОВ в Морфу/Гюзелюрт и Фамагуста;
- изграждане на съоръжение за компостиране на зелени отпадъци в Никозия.

Финансирано от ЕС подробно проучване за осъществимост на рехабилитацията на река Педиеос/Канлъдере приключи през декември 2018 г. Проучването обхваща изграждането на линеен парк по протежението на реката с дължина 5 km, който включва мерки за защита от наводнения, велосипедни и пешеходни

алеи, зони за отдих и съоръжения за екологично обучение. Чрез разширяване на север и на юг от Зелената линия този проект, засягащ и двете общности, цели да обедини кипърските общности чрез дейности за отдих и развлечение.

По отношение на водния сектор през декември 2018 г. беше подписан договор за строителство на стойност 10,9 милиона евро за изграждането на частта в Никозия на северния канализационен колектор на Никозия (СККН). Комисията подписа също и свързания договор за услуги на стойност 0,7 милиона евро за надзор на строителните работи. Очаква се строителните работи да започнат през второто тримесечие на 2019 г. и да продължат 33 месеца. Проектът ще включва изграждането на канализационна мрежа с приблизителна дължина 13 km и 4 помпени станции за отвеждане на отпадъчните води от Никозия към ПСОВ на двете общности в Миа Милия/Хасполат в Никозия, като самата тя представлява финансиран от ЕС проект, завършен през 2013 г. Тъй като съществуващият канализационен колектор, покриващ централна, северна и южна Никозия, вече функционира с пълен капацитет, СККН ще улесни свързването на още градски райони към ПСОВ в съответствие с Директивата за пречистването на градските отпадъчни води.

През декември 2018 г. бяха подписани договор за строителство на стойност 2,14 милиона евро и договор за услуги на стойност 0,5 милиона евро за финансирания от ЕС проект за изграждането на напоителна система за повторно използване на пречистени отпадъчни води от ПСОВ Морфу/Гюзелюрт. Строителството започна през февруари 2019 г. и ще продължи 29 месеца. По проекта ще се осигури възможност за оползотворяване на пречистените отпадъчни води от ПСОВ чрез изграждането на воден резервоар и разпределителна мрежа за водата за напояване. Това ще улесни безопасното повторно използване на 500 милиона литра висококачествена вода годишно за напояването на местните култури. Целта на Комисията е чрез проекта да бъде повишена осведомеността за ползите от повторното използване на пречистени отпадъчни води за напояване в селското стопанство в северната част на Кипър.

Проучването за осъществимост и идейният проект на разпределителната мрежа за използването на пречистени отпадъчни води от ПСОВ на двете общности в Миа Милия/Хасполат са завършени. Окончателният подробен проект и свързаната тръжна документация за този важен проект на двете общности са в заключителните етапи на одобряване, като се очаква да бъдат готови през второто тримесечие на 2019 г.

Обществената поръчка за строителство за необходимите ремонтни работи по канализационните мрежи във Фамагуста беше стартирана през 2018 г. Договорът за строителство и свързаният с него договор за услуги за надзор бяха подписани през април 2019 г.

Започнаха подготвителните дейности за първата фаза на извеждането от експлоатация на старата ПСОВ в Никозия. По проекта ще бъдат осигурени съоръжения за предварително пречистване на потоци от отпадъчни води с произход от хранително-вкусовата промишленост и ще се намали повърхността на лагуните, използвани за по-нататъшно пречистване на тези потоци.

Чрез различни действия продължи предоставянето на подкрепа в сектора на твърдите отпадъци. В заключителни етапи са два договора, подписани през декември 2017 г. — „Разширяване на депото за отпадъци Куцовентис/Гюнгьор“ и

„Инсталация за обезгазяване на депо за отпадъци“. Завършената първа част от строителните работи по разширяването на депото за отпадъци беше предоставена за ползване на общността на кипърските турци през септември 2018 г.

С помощта на експерти от Комисията през декември 2018 г. беше завършен правен текст относно отпадъците от опаковки в съответствие със стандартите и най-добрите практики на ЕС. В непрекъснатия стремеж към устойчиво управление на отпадъците от опаковки по линия на програмата за помощ се подпомага развитието и създаването на организации, компетентни в областта на разширената отговорност на производителя (PRO). За тази цел бяха организирани обсъждания с „Green Dot Cyprus“. Освен това базата данни за управление на твърди отпадъци, завършена през 2017 г. и основана на Европейския каталог на твърдите отпадъци, беше разширена през 2018 г., така че да включва и отпадъчните води. Вследствие на успешното „усвояване“ на базата данни от бенефициера в настоящите планове за 2019 г. се предвижда бъдещото ѝ разширяване, така че да бъдат включени проследяването на отпадъците от опаковки и управлението на оперативното лицензиране на PRO.

Инсталирането, въвеждането в експлоатация и обучението във връзка с ново съоръжение за стерилизация за третиране на опасни медицински отпадъци беше завършено с подписването на временното удостоверение за приемане през август 2018 г. Този проект беше допълнително подсилен чрез проект за технически капацитет, включващ проектирането и изпълнението на устойчива система за управление на медицински отпадъци. През 2019 г. продължава предоставянето на последваща помощ на крайния бенефициер с цел гарантиране на устойчивото функциониране.

Накрая, управлението на твърдите отпадъци беше застъпено и в схемите за предоставяне на безвъзмездни средства за подкрепа на гражданското общество и местните общности. Отпуснатите безвъзмездни средства включват създаването на претоварни станции за твърди отпадъци и управлението на зелени отпадъци в съответствие с разработен от ЕС последователен План за интегрирано управление на твърди отпадъци. По проектите се отбелязва напредък, като се очаква те да приключат до декември 2020 г.

Изготвянето на документацията за обществена поръчка за доставката на лабораторно оборудване и инструменти за анализ на въздуха, горивата и водите започна през декември 2018 г. Очаква се договорът да бъде подписан през третото тримесечие на 2019 г. Оборудването, доставено по този договор, ще предостави възможност за извършване на анализ и наблюдение на качеството с цел постигане на съответствие с директивите на ЕС.

Освен това в рамките на бюджета на програмата за помощ за 2018 г. беше одобрен проект „Доставка на оборудване за наблюдение на качеството на въздуха“ и бяха изготвени технически спецификации, като се очаква тръжната процедура да бъде обявена в средата на 2019 г. Оборудването ще подобри съществуващата мрежа за наблюдение на въздуха, създадена през 2009—2010 г. с помощта на финансиране от ЕС.

През ноември 2018 г. беше подписан рамков договор за техническа помощ за изпълнението на програма за енергийна ефективност в училищата. В рамките на договора ще бъде представена оценка на положението по отношение на енергийната ефективност в 10 пилотни училища с последващо проучване на осъществимостта, включващо потенциални мерки за увеличаване на

енергийната ефективност в съществуващите сгради. Също така целта на договора е в училищата да бъде повишена осведомеността относно енергийната ефективност.

И накрая, в процес на подготовка е проект за „Доставка на оборудване за реагиране в извънредни ситуации за предотвратяване на замърсяването на водите“, одобрен в бюджета на програмата за помощ за 2018 г., като понастоящем се подготвя тръжната документация. Очаква се тази тръжна процедура да започне до средата на 2019 г.

4.2.2. Цел 2: Насърчаване на социалното и икономическото развитие

Изпълнението на проекта „Техническа помощ за частния сектор“ (TAPS), започнал през ноември 2015 г., приключи през септември 2018 г. За да се гарантира устойчивостта на действието, работата по TAPS във връзка с иновациите и предприемачеството ще бъде продължена посредством споразумение за финансов принос с Northern Ireland Cooperation Overseas (NI-CO), подписано през декември 2018 г. Проектът „Иновативно предприемачество и диалог“, който е с тригодишна продължителност, разполага с общ бюджет от 3 милиона евро. Действието представлява отговор на нуждата от повече общи пространства в Кипър, които да предоставят възможности за по-голямо взаимодействие, обмен на опит и становища, ефективни партньорства и изследвания. Целта на действието е да се създадат физически и виртуални пространства за иноватори, предприемачи и изследователи, за диалог в рамките на общността и обмен на знания.

През април 2018 г. беше публикувана покана за представяне на предложения „Конкурентни предприятия, клъстери и организации за подпомагане на бизнеса“ с бюджет от 5 милиона евро. Очаква се отделните договори за безвъзмездни средства да бъдат подписани през второто тримесечие на 2019 г. През септември 2018 г. беше подписан рамков договор за разработването на технически спецификации за IT система в подкрепа на местните органи при изпълнението на схемата за наблюдение на пазара.

Освен това беше продължено споразумението за финансов принос с ЕБВР, чиято цел е да бъде обърнато внимание на двата основни елемента, необходими за укрепването на конкурентната позиция на местните МСП — достъп до финансиране и консултации за бизнеса. Към декември 2018 г. бяха одобрени 53 консултантски проекта, които са в процес на изпълнение или завършване.

В областта на развитието на селските райони през декември 2018 г. Комисията подписа нов договор за предоставяне на техническа помощ чрез консултантски услуги в областта на селското стопанство. Договорът ще бъде изпълняван в продължение на 30 месеца. Освен това Комисията публикува покана за представяне на предложения (Развитие на селските райони IV) с бюджет от 5 милиона евро (половината от тях за животновъдство и половината за земеделие). Очаква се отделните договори да бъдат подписани през четвъртото тримесечие на 2019 г.

През 2018 г. чрез техническата помощ от ЕС допълнително беше подобрен капацитетът на ветеринарните специалисти за предотвратяване, контрол и ликвидиране на болестите по животните. В резултат на това ветеринарните специалисти получиха възможността да разработят и изпълнят програми за наблюдение, контрол и ликвидиране в съответствие с изискванията на ЕС.

Подобрен беше и капацитетът за ранно установяване и ликвидиране на нововъзникващи болести по животните (като например шап, заразен нодуларен дерматит, чума по дребните преживни животни и шарка по овцете и козите). Бяха изготвени планове за готовност при кризи и процедури, които да допринасят за бързото и ефективно ликвидиране на огнища на болести по животните.

Продължаващото вземане на проби и изследване на животни (изцяло финансирано от ЕС) доведе до обявяването на около 40 % от стопанствата за овце, кози и едър рогат добитък за свободни от болести по животните като бруцелоза, туберкулоза и левкоза по говедата в съответствие с изискванията на ЕС.

Благодарение на инструмента TAIEX и техническата помощ бяха завършени правните текстове и процедурите за ангажиране на частния сектор (например частни ветеринарни лекари) в изпълнението на програми във връзка с болести по животните и други обществени ветеринарни задачи (като например контрол). Това следва да допринесе за увеличаване на местния капацитет за изпълнение на съгласувани с ЕС ветеринарни програми и изисквания. Освен това беше създадена система за редовен обмен на информация и документация със заинтересовани страни относно ветеринарни програми/дейности. Целта е да се допринесе за по-добро взаимно разбиране и по-бързо подобряване или разрешаване на проблемите между сектора на ветеринарните услуги и заинтересованите страни.

Освен това през 2018 г. Комисията подписа нов договор за строителство на стойност 2,4 милиона евро с цел подкрепа на изграждането в общността на кипърските турци на система за обезвреждане на животински отпадъци. Целта е да се подобрят общественото здраве, здравето на животните и околната среда чрез въвеждането на система за събиране, транспортиране и обезвреждане на материали от животински произход, които хората не могат да консумират (странични животински продукти). Чрез договора ще бъде финансирано изграждането на централен пункт за събиране, съхранение и изгаряне на странични животински продукти и 6 помощни центъра за събиране и извозване, разпределени в северната част на Кипър.

В сектора на образованието през 2018 г. продължи изпълнението на 15 проекта, финансирани с безвъзмездни средства, възложени през 2016 г. в рамките на схемата за безвъзмездни средства „Иновации и промени в образованието VI“, която е с бюджет от 1,5 милиона евро; 10 от тях бяха приключени към края на годината. Проектите имат за цел да се подобри капацитетът за преподаване/учене в училищата чрез въвеждането на програми за извънкласни дейности и за социални умения, както и да се създадат научни лаборатории и оранжерия за биологично земеделие. От друга страна проектите за учене през целия живот спомагат за подобряването на професионалните умения на архитекти и инженери и въвеждат обучителни курсове по предприемачество и за учене през целия живот с цел да се подобри пригодността за заетост на младите хора.

През 2018 г. бяха възложени 10 допълнителни проекта, финансирани с безвъзмездни средства по схемата за безвъзмездни средства „Иновации и промени в образованието VII“, която е с бюджет от 1,5 милиона евро. В рамките на тази нова схема проектите за училища са насочени към увеличаване на социалното приобщаване и мобилността на деца със специални нужди, подобряване на учебните практики по английски и гръцки езици с помощта на технологии, както и въвеждане на извънкласни дейности за подобряване на

житейските умения на учениците в основни училища. Проектите за учене през целия живот спомагат за подобряване на предприемаческите умения на младите хора и на жените, усъвършенстване на практиките за социално предприемачество в общността на кипърските турци и разработване на програми за учене през целия живот с цел подобряване на пригодност за заетост на младите хора и хората с увреждания. Очаква се проектите, финансирани чрез безвъзмездни средства, да приключат до 2021 г.

Вторият проект за техническа помощ „Професионално образование, обучение и пазара на труда“ (VETLAM II), чието начало беше поставено през ноември 2015 г., приключи през ноември 2018 г. Проектът спомогна за преразглеждането и разработването на 41 професионални стандарта за професионални умения. Освен това той допринесе за разработването на класификация на длъжностите в съответствие със стандартите на Международна организация на труда (МОТ) ISCO-08, стратегия за професионалните училища, както и активни мерки за пазара на труда по отношение на три избрани групи в неравностойно положение (млади хора, жени и хора с увреждания). Бяха разработени и процедурите за оценка на програмите за учене в процеса на работа и чиракуване и беше създаден местен резерв от оценители.

Беше подписан рамков договор с цел по-нататъшното подпомагане на образователния сектор в съответствие с приоритетите на стратегическата рамка на ЕС „Образование и обучение 2020“. Целта на техническата помощ беше да се извърши оценка на настоящото състояние на образователния сектор и връзката му с икономиката, да се улесни изготвянето на план за развитие и да се спомогне за установяване на нуждите, които биха могли да бъдат удовлетворени чрез бъдеща подкрепа от ЕС в областта на образованието. Предоставянето на подкрепа приключи през декември 2018 г. и материалите от процеса ще бъдат използвани като данни за подготовката за бъдеща подкрепа за образователните сектор.

Въз основа на резултатите от аналитична работа в миналото втората фаза от програмата за наблюдение на икономическия напредък, изпълнявана от Световната банка, осигури допълнителен задълбочен анализ и техническа помощ във важни области. Програмата беше съсредоточена върху фискалния анализ, финансово устойчивите органи за публична администрация, икономическите последици от обединението, свързани с търговията, развитието на частния сектор и социалното приобщаване, както и макроикономическото наблюдение. В съответствие с политическите приоритети в рамките на програмата за помощ през 2017 г. беше договорен допълнителен финансов пакет в размер на 4,8 милиона евро за продължаване на ангажимента на Световната банка с цел да се надгради извършената до момента аналитична и консултантска работа и да продължи предоставянето на съвети и целенасочена подкрепа на общността на кипърските турци до декември 2020 г. Програмата продължи дейностите си през 2018 г., като беше предоставяна целенасочена подкрепа за развитието на частния сектор, селскостопанския сектор, социалното приобщаване и органите на местната общност.

4.2.3. Цел 3: Насърчаване на помирението, мерки за изграждане на доверие и подкрепа за гражданското общество

Комитетът за безследно изчезналите лица (КБИЛ), подкрепен от програмата за помощ чрез споразумение за непряко управление с ПРООН, продължи работата си на място и лабораторната си дейност. Към края на 2018 г. от общо 2002

безследно изчезнали лица КБИЛ беше ексхумирал тленните останки на 1202 лица; 927 от тях бяха генетично идентифицирани и върнати на семействата им.

През декември 2018 г. споразумението за финансов принос с ПРООН беше разширено, за да се предостави финансиране от 3 милиона евро за работата на КБИЛ през 2019 г. Като цяло през периода 2006—2019 г. ЕС отпусна общо 25,5 милиона евро, което представлява 75 % от цялото финансиране, предоставено на КБИЛ за 13 години.

С течение на времето става все по-трудно да се получи точна информация, чрез която да се определят местата, където са погребани останките. Към това основно предизвикателство сега трябва да се подходи с подновени усилия, като се извършат проучвания в граждански и военни архиви в Кипър и в чужбина, както и като се използват засилено IT инструменти с цел да се улеснят етапите на разследването, разкопките и ексхумацията.

Допълнителното увеличение с 0,4 милиона евро към обичайното годишно финансиране беше финансирано чрез бюджета на програмата за помощ за 2017 г. вследствие на конкретно искане от КБИЛ. С него се покриват увеличените разходи за ДНК анализи и увеличените разходи за компенсации и ремонт на пътища и частни имоти, засегнати от разкопките. Освен това чрез допълнителната сума е финансирано проучването за осъществимост по отношение на депото за отпадъци Дикомо/Дикмен.

Към края на 2017 г. чрез двугодишно проучване беше установена информация за преместване на човешки останки от Аскея до депото за отпадъци в Дикомо/Дикмен, вероятно между 1995 г. и 1996 г. Без да разполага с тази информация, в периода 2009—2012 г. ЕС финансира проект за рехабилитация на депото за отпадъци. През януари 2018 г. Комисията предостави на КБИЛ техническите спецификации и чертежите за дейностите, извършени по проекта на ЕС. През февруари 2018 г. КБИЛ отправи искане за финансиране на проучване за осъществимост с цел да се оцени възможността за разкопки в депото за отпадъци със съответните мерки за безопасност, за да бъдат сведени до минимум санитарните рискове от разкопките, както и да се оценят разходите за такива разкопки и последващата евентуална рехабилитация на депото. Комисията предостави положителен отговор на искането и понастоящем проучването е в ход.

Опазването на културното наследство чрез Техническия комитет за културното наследство (ТККН), в който участват и двете общности, продължи да бъде основен компонент от действията за помирение и изграждане на доверие, подкрепяни по програмата за помощ. Общо програмата за културно наследство е получила средства от ЕС в размер на 14,7 милиона евро, които се използват за подобряване на опазването на 75 обекта на културното наследство на острова. Това включва 58 завършени проекта, 9 завършени проекта на етап на изготвяне и 8 текущи проекта. През 2018 г. основните постижения бяха приключването на дейностите по консервация на минарето на джамията Камии-Кебир и хамама в Пафос, джамията „Тузла“ в Ларнака и археологическия обект „Агиа Триада“, както и консервацията на археологическия обект „Агиос Филон“ в Карпасия/Карпас. Във Фамагуста бяха реновирани църквите „Света Богородица“ на арменците и „Света Богородица” на кармелитите, както и бастионът „Равелин/Земната порта“ и църквата „Света Анна“. Предприемат се мерки за развитието на уменията на лицата, които отговарят за стопанисването,

за да се гарантират адекватната поддръжка и стопанисване на реставрираните обекти от общностите бенефициери.

В отговор на инициативата на двамата кипърски лидери за нови мерки за изграждане на доверие Комисията реагира бързо през 2015 г., като преразпредели средствата, необходими за откриване на нови пропускателни пунктове в Дериния и Лефка-Аплики. Пропускателни пунктове бяха открити на 2 ноември 2018 г.

Подкрепата за гражданското общество продължи и през 2018 г. Чрез „Гражданско пространство“ — техническата помощ за организациите на гражданското общество (ОГО), продължи да се изгражда капацитетът на ОГО, да се насърчава създаването на благоприятна среда за развитието на гражданското общество и да се стимулира изграждането на мрежи и осъществяването на съвместни действия с кипърските гърци и други ОГО от ЕС. От 2015 г. насам чрез своя механизъм „Станете граждани“ проектът „Гражданско пространство“ е предоставил подкрепа за 49 инициативи за активно гражданство (8 от които през 2018 г.) в областта на мира и помирението, младежта, образованието, здравеопазването, изкуството, правата на човека или околната среда. Форумът на гражданското общество — платформа, в която ОГО могат да изразяват своите очаквания и приоритети — беше свикван на всеки три месеца. Той изпълняваше функциите на катализатор за застъпване и насърчаваше активното гражданство.

За трети път през септември—октомври 2018 г. в продължение на цял месец бяха провеждани мероприятия на ОГО под надслов „Фестивал на отворените врати“, чиято цел беше да се повишат осведомеността и видимостта на дейностите на ОГО, да се насърчи доброволчеството сред хората от всички възрасти и да се улесни работата в мрежа между установените в Никозия и в други региони ОГО. По време на фестивала над 60 асоциации, фондации, платформи, инициативи и активисти, включително 10 организации, в които участват и двете общности, организираха над 120 дейности, за да се срещнат с хората и да изградят контакти с други ОГО. Между ОГО от Лимасол и Фамагуста бяха организирани посещения за обмен между двете общности, като и двете страни проявиха голям интерес.

През август 2018 г. в Брюксел и Амстердам беше организирано проучвателно посещение относно борбата с трафика на хора, в което участва по един член от осем различни ОГО. Целта на проучвателното посещение беше да се увеличат знанията и опитът във връзка с борбата с трафика на хора, като на участниците бяха предоставени възможности за работа в мрежа на равнището на ЕС.

18-те договора, възложени по схемите за безвъзмездни средства „Гражданското общество в действие IV и V“, бяха приключени през 2018 г., а 8 нови договора бяха подписани по схемата за безвъзмездни средства „Гражданското общество в действие VI“. С тях се финансират редица дейности в областта на околната среда, правата на човека, изкуството и спорта с цел да се повиши капацитетът на ОГО, както и да се насърчават участието на гражданите и междуобщностният обмен.

През юни 2018 г. беше публикувана нова покана за представяне на предложения „Заедно в борбата с трафика на хора“ с цел да се стимулира ефективната и координирана реакция при всякакви форми на трафик на хора, да се предотвратява трафикът на хора и да се подобри достъпът на жертвите до права.

4.2.4. Цел 4: Сближаване на общността на кипърските турци с Европейския съюз

Управлението на програмата за стипендии за учене в ЕС беше делегирано на Британския съвет от академичната 2014—2015 година нататък. Бюджетът, наличен по поканата за предложения от 2018/2019 г., позволи да бъдат финансирани 171 стипендии за академичната 2018—2019 година. Тези стипендии подпомагат студенти през първата година от университетското им образование, дипломирани студенти в магистърски или докторски програми, както и изследователи и специалисти в по-нататъшното развитие на техните езикови и професионални умения в държавите — членки на ЕС, чрез езикови курсове или програми за стаж. От 2007 г. насам програмата за отпускане на стипендии осигури достъп до стипендии за обучение за над 1400 студенти и специалисти — кипърски турци.

Продължаването на тази схема се счита за особено важно и ще бъдат положени повече усилия, насочени към нуждите и пропуските в рамките на общността на кипърските турци. Като част от дейностите за управление на програмата за стипендии Британският съвет ежегодно организира ден под надслов „Образование в Европа“, за да предостави информация на студентите за възможностите за образование в ЕС. През последните години се разработва онлайн мрежа на бившите стипендианти с цел да се засилят контактите и професионалните отношения между бивши участници в програмата за отпускане на стипендии. Британският съвет непрекъснато наблюдава средносрочното въздействие, като например процента на студентите, които се връщат в Кипър, както и до каква степен успяват да си намерят работа.

Голямото търсене на информация за ЕС в общността на кипърските турци продължи и през 2018 г. Информационният център на ЕС, който се управлява съвместно с Представителството на Европейската комисия в Кипър, започна да функционира в началото на 2015 г., като е финансиран с бюджет от общо 3 милиона евро за период от 60 месеца (с удължаване на договора). Той повиши популярността на ЕС, на неговите политики и на програмата за помощ. До момента Информационният център на ЕС е обхванал над 25 теми, свързани с ЕС, включително в областта на околната среда (вода, енергия, рециклиране, биологично разнообразие), биологичното земеделие, здравето и безопасността на работното място, безопасността на храните, хуманното отношение към животните и здравето на животните. Центърът засегна също теми като правата на човека, правата на хората с увреждания, правата на децата, равенството между половете, правата на ЛГБТК лицата и правата на потребителите.

През 2018 г. Информационният център на ЕС организира 50 събития (34 в Никозия и 16 извън Никозия), включително Деня на Европа, Европейската седмица за борба с расизма, Европейската седмица на младежта и Международния ден на младежта, Европейската нощ на изследователите, Деня на ЕС за борба с трафика, Европейската седмица на мобилността и безопасността на движението и Европейската седмица на МСП. Тези събития привлякоха над 5144 участници, което показа повишен интерес от страна на общността (4849 участници в събитията през 2017 г. и 4382 участници в събитията през 2016 г.). Броят на събитията в училищата беше увеличен, за да се гарантира по-широка информираност.

През 2018 г. бяха разпространени 5151 информационни продукта и 12 бюлетина (общ брой от откриването на Информационния център — съответно

18 835 и 42). Освен това през 2018 г. в местните медии се появиха 493 новинарски статии и 45 телевизионни клипа (съответно 1759 и 160 от създаването на проекта). Посещенията във Facebook страницата на „Abbilgi“ потвърдиха популярността на дейностите (2982 нови „харесвания“ през 2018 г., с което общият им брой след създаването ѝ достигна 13 998). До края на 2018 г. публикациите на Facebook страницата са били разгледани 291 829 пъти.

Информационният център на ЕС подкрепяше също популяризирането на всички покани за представяне на предложения и други проекти и събития, финансирани по програмата за помощ, посредством публикации/напомняния във Facebook, плакати по витрините, домакинстване на събития и стартиране на проекти в своето обществено пространство. Центърът установи стратегически партньорства с други финансирани от ЕС проекти и проекти за техническа помощ, както и със съответните служби и ОГО.

4.2.5. Цели 5—6: Подготовка на общността на кипърските турци за въвеждане и прилагане на достиженията на правото на ЕС

Инструментът на Комисията за техническа помощ и обмен на информация (TAIEX) се използва за постигане на цели 5 и 6 от Регламента относно помощта, като по този начин спомага за подготвянето на общността на кипърските турци за прилагането на достиженията на правото на ЕС с оглед на оттегляне на спирането след влизането в сила на цялостно уреждане на кипърския въпрос.

През 2018 г. помощта продължи в 17 основни области или „сектори“ от достиженията на правото на ЕС. Общият брой на събитията, организирани през 2018 г., беше 207. Дейностите по TAIEX включваха, наред с другото, експертни мисии, работни семинари и проучвателни посещения. Заинтересованите страни от общността на кипърските турци показаха значително по-висока степен на осведоменост относно достиженията на правото на ЕС в повечето от активните сектори по TAIEX.

Продължи подкрепата за търговията през демаркационната линия (Регламент (ЕО) № 866/2004). През 2018 г. независими експерти участваха в извършването на редовни фитосанитарни проверки на картофи и цитрусови продукти, вземаха проби от мед за анализ и изготвиха актуализиран списък на плавателните съдове, чийто улов може да се търгува през демаркационната линия.

4.3. Финансово изпълнение (договори и плащания)

4.3.1. Сключване на договори

През 2018 г. Комисията подписа правни задължения в размер на 56,2 милиона евро, което означава, че значителна част от акумулираните средства, за които не е поето задължение в рамките на програмата за помощ, са поставени под контрол.

4.3.2. Плащания

През 2018 г. плащанията бяха в размер на 26,3 милиона евро (17,2 милиона евро през 2017 г.).

4.4. Мониторинг

Комисията носи пряка отговорност за изпълнението на повечето проекти (пряко управление). Мониторингът от страна на служителите на Комисията е на много високо равнище и включва постоянни контакти с изпълнителите, проверки на място, срещи на обектите и заседания на управителните съвети. ЗУП/ЕПБС

продължи да подкрепя Комисията в мониторинга на изпълнението на договори за безвъзмездни средства/проекти, възложени на местните общности за тяхното развитие, на МСП и предприятия в селските райони, на ОГО и на училища и организации за професионално образование и обучение, като същевременно подпомага бенефициерите на безвъзмездни средства при прилагането на правилата на ЕС за изпълнение на договори за отпускане на безвъзмездни средства, включително за вторично възлагане на обществени поръчки.

Освен това Комисията изпълнява редица договори при непряко управление. Изпълнителните организации като ПРООН, ЕБВР, Британският съвет и Northern Ireland Co-operation Overseas (NI-CO) се оценяват по стълбове и докладват на Комисията съгласно съответните рамкови споразумения. Комисията е тясно ангажирана с ежедневния мониторинг на тези действия.

По отношение на TAIEX редовният мониторинг включва заседания на групата за ръководене на проекти, за да се направи равносметка, да се оцени постигнатият напредък и да се продължи планирането. Логистиката по TAIEX се наблюдава чрез онлайн системата за управление на TAIEX.

4.5. Одит и контрол

През 2017 г. Службата за вътрешен одит (СВО) извърши одит на финансовото управление на Службата за подкрепа на структурните реформи (СПСР), включително финансовото управление на програмата за помощ. Целта на одита обхващаше, наред с другото, целесъобразността на планирането и ефективното прилагане на системата за вътрешен контрол за финансово управление (законосъобразност, редовност и ефективност на работните процеси в областта на финансите). СВО установи някои слабости в средата за вътрешен контрол, въведена в процедурите за възлагане на обществени поръчки, като в отговор на препоръките на СВО се изпълнява план за действие, насочен към отстраняване на тези слабости.

Следните действия бяха приложени като коригиращи мерки: i) преди започването на процедура за възлагане на обществена поръчка по линия на програмата за помощ се извършва анализ на нуждите въз основа на нов образец, разработен за тази цел, като изборът на процедура за възлагане на обществена поръчка се извършва на тази основа; ii) същевременно бяха разработени подходящи таблици за проследяване с цел наблюдение на етапите на процедурата за възлагане на обществена поръчка — от откриването на тръжната процедура до подписването на договора; и iii) бяха издадени и указания с цел разясняване на действащите разпоредби.

4.6. Оценка

В общността на кипърските турци ще са необходими значителни подобрения в областта на статистиката, които да съпътстват бъдещото въвеждане на достиженията на правото на ЕС.

През ноември 2018 г. СПСР сключи договор за изпълнението на първия ориентиран към резултатите мониторинг (ОРМ), целящ разглеждането на най-малко 16 действия от гледна точка на целесъобразност, ефективност, ефикасност и устойчивост. Той ще бъде от полза за СПСР по отношение на мониторинга и докладването относно финансираните от ЕС проекти по линия на програмата за помощ. Прегледите по ОРМ ще бъдат насочени към договорите за услуги и схемите за безвъзмездни средства и ще обхващат както

текущите, така и приключените наскоро договори. Изпълнението на договора за ОРМ ще продължи за период от две години.

4.7. Информация, публичност и популяризиране

През 2018 г. бяха проведени общо 330 дейности за популяризиране и комуникация, като голяма част от тях бяха организирани в сътрудничество с Представителството на Европейската комисия в Кипър. Някои от основните акценти през 2018 г. бяха: презентации на тема „Състояние на Съюза и приоритети за 2018 г.“, „Фестивал на отворените врати“ за обмен на информация относно работата на ОГО в различни градове, работни семинари относно безопасността на храните за представяне на начините, по които чрез подкрепата на ЕС се подобрява безопасността на храните, както и посещения на ученици от гимназии във финансираната от ЕС ПСОВ в Морфу/Гюзелюрт. Денят на Европа беше отбелязан с едно мащабно събитие на открито в Никозия и два концерта с класическа музика на открито на камерния оркестър от двете общности в Лефка/Лефке и Темплос/Зейтинлик с над 500 участници.

Редица публични събития във връзка със стипендиите на ЕС за общността на кипърските турци, включително събитие за взаимодействие в мрежа на студенти и бивши стипендианти в Никозия, осигуриха широка информираност. Бяха проведени церемонии за отбелязване на приключването на различни проекти в областта на културното наследство, включително за църквите „Света Богородица“ на арменците и „Света Богородица“ на кармелитите, както и бастиона „Равелин/Земната порта“. Събитието в Куцовентис/Гюнгьор за обявяване на началото на функционирането на неотдавна завършеното съоръжение за съхранение на твърди отпадъци (фаза 2) осигури широка информираност сред общността на кипърските турци относно подкрепата на ЕС във връзка с управлението на твърдите отпадъци. Освен това по време на различни обучения в училища беше предоставена информация относно подкрепата на ЕС в областта на безопасността на движението и здравословните и безопасни условия на труд.

Бяха издадени две големи публикации, а именно „2008—2018 г.: 10 години съвместна работа за нашето общо наследство — Техническият комитет за културното наследство в Кипър“ и „Избрани свидетелства за програмата за помощ за общността на кипърските турци.“

4.8. Консултации с правителството на Република Кипър

Бяха проведени срещи с представители на правителството на Република Кипър, по-специално при посещенията на високопоставени служители на Комисията на острова. Комисията продължава да разчита на сътрудничеството от страна на правителството за проверка на правата на собственост, а също така редовно провежда срещи с Постоянното представителство в Брюксел.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Комисията продължава да предоставя подкрепа съгласно Регламента относно помощта, за да подпомага обединението на Кипър чрез насърчаване на икономическото развитие на общността на кипърските турци, като работи по определените в Регламента шест цели. През 2018 г. подкрепата продължи да се съсредоточава в области, които представляват конкретни проблеми за бъдещото съответствие с достиженията на правото на ЕС.

С оглед на ограниченията на капацитета, ограничените човешки и финансови ресурси и пропуските в готовността за бъдещото въвеждане на достиженията на правото на ЕС, устойчивостта на проектите трябва да бъде внимателно разгледана. Опитът от предоставени в миналото помощи и зрелостта на проектите ще продължат да бъдат отразявани в бъдещите дейности за програмиране. Усилията ще продължат да бъдат съсредоточавани върху постигането на по-голямо въздействие в приоритетни области чрез по-малко на брой, но по-мащабни действия.

Според необходимостта Комисията е готова да осигури ресурси, включително по линия на програмата за помощ, в подкрепа на преговорите за уреждане на конфликта под егидата на ООН.